

ων στην Αυστραλία.

— Τι έχει αλλάξει στην Ελλάδα όλα αυτά τα χρόνια που δεν ζείτε εδώ;

Βλέπω μια διαρκή απώλεια ήθους. Νομίζω ότι παλιά υπήρχε μια λανθάνουσα αίσθηση αλληλεγγύης ανάμεσα στους ανθρώπους, ότι όλοι μας αντιμετωπίζουμε κοινά προβλήματα. Σήμερα έχουμε απολέσει την έννοια του ανήκειν σε μια κοινότητα πολιτισμική κι αυτό δεν οφείλεται μόνο στην άνοδο του ατομικισμού, αφού έχουμε παραιτηθεί από τα παλιά κοινωνικά οράματα που υπήρχαν, μια εκούσια και απελπισμένη παραίτηση, πράγματα που είχαν θρέψει τόσες μεταπολεμικές γενιές από το 1970 μέχρι το 1985. Αυτό φαίνεται από τον τρόπο που συμπεριφέρονται οι άνθρωποι στους δρόμους, ο ένας στον άλλον, από τη βία που παρατηρώ στους δρόμους. Αυτό με ξαφνιάζει, έχουμε χάσει τους καλούς μας τρόπους. Παλιά υπήρχε μια αντίληψη φιλοξενίας.

— Μα, ούτε ένα «ευχαριστώ» δεν λέμε...

Οι Έλληνες έχουν εξελιχθεί σε πρωταθλητές της αγνωμοσύνης. Δεν ξέρουν την έννοια του «ευχαριστώ». Το έχω γράψει, ότι αν δεν μπορούμε να πούμε «ευχαριστώ», δεν μπορούμε και οι ίδιοι να δώσουμε κάτι. Είμαστε αδύναμοι να πράξουμε είτε το καλό είτε το κακό. Κι ενώ μια κρίση σε φέρνει στα όριά σου, ώστε να δείξεις τι μπορείς να κάνεις, η συγκεκριμένη έχει κάνει τους ανθρώπους αδιάφορους και παθητικούς. Έπασα κουβέντα στα κίосκια των κομμάτων και στην ερώτησή μου γιατί να τους ψηφίσω η κοινή απάντηση της ΝΔ, του ΣΥΡΙΖΑ και των ΑΝ.ΕΛ. ήταν «Γιατί είμαστε αυτοί που κάνουμε το λιγότερο κακό στη χώρα!» Έχουμε φτιάσει στην εποχή των ελάχιστων προσδοκιών. Οι Έλληνες έχουν εξελιχθεί σε πρωταθλητές της αγνωμοσύνης. Δεν ξέρουν την έννοια του «ευχαριστώ». Το έχω γράψει, ότι αν δεν μπορούμε να πούμε «ευχαριστώ», δεν μπορούμε και οι ίδιοι να δώσουμε κάτι. Είμαστε αδύναμοι να πράξουμε είτε το καλό είτε το κακό. Κι ενώ μια κρίση σε φέρνει στα όριά σου, ώστε να δείξεις τι μπορείς να κάνεις, η συγκεκριμένη έχει κάνει τους ανθρώπους αδιάφορους και παθητικούς.

— Πώς σας φαίνεται η άνοδος της φιλοναζιστικής Χρυσής Αυγής;

Η ελληνική κοινωνία, ειδικά μετά το 1980, εξέθρεψε φασιστικά φαινόμενα με την έλλειψη κοινωνικής δημοκρατίας που υπάρχει και είναι απροσδόκητο για μια κοινωνία που μετέχει στη μετανεωτερικότητα να ζει ακόμα με αρχαϊκές νομικές δομές. Είναι αδιανόπτο σε μια κοινωνία να μην έχουν δικαιώματα οι μετανάστες μετά από τόσο καιρό. Ως Έλληνας το θεωρώ προσβολή. Γιατί αν κάνουμε κάτι εμείς στο εξωτερικό, είναι να μεταλαμπαδεύουμε τον ελληνικό πολιτισμό. Έναν πολιτισμό ανοιχτό, φιλόξενο και, όπως έλεγε ο Περικλής στον «Επιτάφιο», που αποδεχόταν «εκ πάντων τα πάντα». Σήμερα έχουμε έναν κλειστό πολιτισμό, ο οποίος βασίζεται σε μια προνομιά τάξη του αίματος, όπως τη νομίζουν εδώ πέρα, ενώ ο ελληνισμός έχει γίνει μια φασίζουσα ιδεολογία. Φαίνεται καθαρά αυτό, εφόσον οι ακροδεξιές ομάδες, φανερώνουν μορφές σοσιαλφασισμού και εθνολαϊκισμού με αδιανόπτα επιχειρήματα. Όπως το γεγονός ότι η Χ.Α. μιλάει για καθαρή ελληνική φυλή, επικαλούμενη γερμανικά φιλοσοφήματα. Από την άλλη, έχεις τον πρωθυπουργό, ο οποίος συμμετείχε μαζί με άλλους ηγέτες στην εκδήλωση για το κοσμικό κράτος στη Γαλλία και επιστρέφοντας εδώ άρχισε να μιλάει για τη σημασία των ιερών εικόνων για την ελληνική ταυτότητα. Αν αυτό δεν είναι σχιζοφρένεια και αρχαϊσμός, το γεγονός ότι η θρησκεία χρησιμοποιείται τόσο πρόστυχα και τόσο αγοραία για ψηφοθηρικούς λόγους, τι είναι; Πρώτη έπρεπε να αντιδράσει η ίδια η Εκκλησία.

— Γιατί ο Έλληνας έχει τόσο μεγάλη ανάγκη από τα σύμβολά του;

Γιατί δεν του έχει μείνει τίποτε άλλο. Όπως έλεγε ένας ιστορικός της Εκκλησίας, τα σύμβολα αποκτούν τη σημασία τους όταν τα πράγματα εξαφανίζονται.

— Είστε επίσης καθηγητής Βυζαντινολογίας. Τι γνώμη έχετε για τη σχέση της σύγχρονης Ελλάδας με τη βυζαντινή παράδοση;

Το Βυζάντιο είναι ελληνόφωνο, όχι ελληνικό. Πριν από χρόνια ξαφνιάστηκα που είδα στον ΣΚΑΪ, ανάμεσα στους σπουδαιότερους Έλληνες, τον Ιουστινιανό, που δεν μιλούσε καν ελληνικά και ήταν συστηματικά εναντίον των Ελλήνων! Το ελληνικό κράτος έχει δημιουργήσει αυτή την ιστοριογραφική φαντασίωση για το Βυζάντιο, αλλά αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι μετά την 4η Σταυροφορία οι περιοχές που ταυτίστηκαν με το Βυζάντιο ήταν εκείνες του ελλαδικού χώρου, που σήμερα αποτελούν την Ελλάδα. Το Βυζάντιο όμως ήταν πολιτικά μια θεοκρατική και δεσποτοκρατική αυτοκρατορία. Όπως έλεγε ο Καστοριάδης, άλλο να είσαι πολίτης και άλλο να είσαι υπήκοος. Δεν μπορείς να είσαι και τα δύο ταυτόχρονα. Είτε είσαι πολίτης και έχεις δικαιώματα και συμμετέχεις στη διοίκηση της χώρας, είτε είσαι υπήκοος και υπακούς, υφίστασαι. Παραμένεις μια παθητική νομική ύπαρξη μέσα σε ένα σύστημα φεουδαρχικό, αριστοκρατικό, πυραμιδοσχημο. Προσωπικά, υιοθετώ τη θέση του Σβωρώνου ότι η Ελλάδα δημιουργείται εκ νέου ως αντίληψη το 1204, όταν διαλύεται η βυζαντινή υπερπολιτισμική και κοσμοπολίτικη αριστοκρατία της Κωνσταντινούπολης και τη διαδέχονται οι τοπικές αριστοκρατίες της Πελοποννήσου, της Νίκαιας και της Θεσσαλονίκης. Δυστυχώς, ο μικροαστισμός είναι η μόνη ιδεολογία που έχει παραγάγει η Ελλάδα, στην οποία παραμένει δέσμια μέχρι σήμερα.

— Παρακολουθείτε την πολιτισμική μας κίνηση τα τελευταία χρόνια;

Την παρακολουθώ με πολύ ενδιαφέρον γιατί νομίζω ότι οι Έλληνες είναι πολύ πιο δημιουργικοί από τους Αυστραλούς, μολονότι και εκεί η πολιτισμική κίνηση ελληνοκρατείται. Σε μια πόλη πέντε εκατομμυρίων όπως το Σίδνεϊ έχουμε μόλις δέκα θέατρα, όταν η Αθήνα έχει εκατοντάδες. Η δημιουργικότητα των Ελ-

λίων είναι αξιοθαύμαστη. Κρίμα που δεν ξέρουμε πώς να την παρουσιάσουμε στο εξωτερικό. Δεν είναι δυνατόν η χώρα να εκπροσωπείται από τους πολιτικούς της.

— Έχετε γράψει ένα βιβλίο για τον ελληνικό κινηματογράφο για το αγγλόφωνο κοινό. Παρακολουθούν κάποιοι είδους ελληνικές ταινίες, εκτός του Αγγελόπουλου ίσως;

Ο Αγγελόπουλος παραμένει δημοφιλής στις art house αίθουσες. Πρέπει να δούμε τι περνάει το πολιτιστικό φράγμα της ενδοσκοπίας που μας είχε καταλάβει εδώ και πολλά χρόνια. Ο Αγγελόπουλος το περνάει ως εικόνα αλλά όχι ως κινηματογραφική πρακτική. Αυτό είναι ενδιαφέρον, όμως μόνο τον τελευταίο καιρό βλέπεις να έχει διαπεραστεί αυτό το φράγμα. Όχι μόνο από το weird wave αλλά και από τις νέες ταινίες, όπως του Πάνου Κούτρα, ο οποίος ανήκει σε ένα είδος μαγικού ρεαλισμού, κατά τη γνώμη μου. Οι ταινίες του παρουσιάζουν μια έντονη πολυπολιτισμικότητα και καταγράφουν την πειραματική φάση στην οποία έχει εισέλθει ο ελληνικός κινηματογράφος, ο οποίος δεν απευθύνεται πλέον στο ελληνικό κοινό αλλά σε ολόκληρο τον κόσμο. Οι ταινίες του αποκρυσταλώνουν μια δημιουργική όσμωση πολλών διαφορετικών στοιχείων. Εγώ, ωστόσο, αγαπάω πολύ τον παλιό εμπορικό κινηματογράφο. Θεωρώ ότι κάποια στιγμή πρέπει να επαναπροσδιοριστεί. Ταινίες σαν αυτές του Δαλιανίδη είναι ισάξιες του Ότο Πρέμινγκερ και του Φρανκ Κάπρα, αλλά εμείς δεν τις βλέπουμε έτσι γιατί τις θεωρούμε «χαμηλή τέχνη». Η «χαμηλή τέχνη» εμπεριέχει πολύ μεγάλη τέχνη επίσης. Πρέπει να τις ξανα-ανακαλύψουμε γιατί ο κινηματογράφος είναι από τα μεγαλύτερα πολιτιστικά επιτεύγματα της Ελλάδας. Καταγράφει σε φορμαλιστικό επίπεδο την ανακάλυψη της προοπτικής ενός νέου τρόπου να λες ιστορίες, γιατί καθώς είχαμε αποκοπεί από τη Δύση λόγω της οθωμανικής κυριαρχίας, δεν ήταν ο δικός μας τρόπος. Ο κινηματογράφος είναι από τα διαρκέστερα επιτεύγματά μας. Το αριστούργημα του ελληνικού φορμαλισμού είναι η «Ηλέκτρα» του Κακογιάννη. Ξεπερνάει κατά πολύ οποιαδήποτε αναπαράσταση τραγικού μύθου στον σύγχρονο κινηματογράφο. Και οπωσδήποτε η «Φωτογραφία» του Παπατάκη είναι από τα πλέον παρεξηγημένα και παραμελημένα έργα.

— Πώς εκτιμάτε τη νέα πολιτική κατάσταση;

Αδιέξοδο. Η μόνη ιδεολογία που περνάει στην Ελλάδα είναι ο εθνολαϊκισμός. Η Αριστερά δεν έχει πολιτικό λόγο, δεν κάνει σοβαρή ανάλυση της πραγματικότητας της ελληνικής κατάστασης, συνέχεια συμπτωματολογεί. Παρά τη «μαρξιστική» τους παιδεία, οι οπαδοί της αδυνατούν να δουν αιτίες και δομές δυσλειτουργίας. Δεν βλέπω μια νέα αντίληψη του πολιτικού λόγου. Η μεγάλη μετανάστευση του '50 και του '60 άφησε τη χώρα στα χέρια των μικροαστών. Αυτό το ευμετάβολο μόρφωμα μεταξύ της αστικής κι εργατικής τάξης κινείται μέσα στην ανασφάλεια και στη φοβία γιατί αγωνιά μήπως χαθούν τα προνόμια που κέρδισε με συμβιβασμούς και παραχωρήσεις. Δυστυχώς, ο μικροαστισμός είναι η μόνη ιδεολογία που έχει παραγάγει η Ελλάδα, στην οποία παραμένει δέσμια μέχρι σήμερα. Θα μπορέσει, άραγε, κάποια στιγμή η νέα γενιά να την ξεπεράσει και να αναγνωρίσει επιτέλους την ιστορική θέση της ελληνικής κοινωνίας; Ποιος ξέρει; Ίσως μία από τις πλέον απροσδόκητες συνέπειες της κρίσης είναι να μπορέσουν τα άτομα να αυτονομηθούν και να γίνουν ανεξάρτητα από τους μεγάλους δυναστικούς κώδικες που τους έχουν δημιουργήσει αυτές τις φοβικές και εύθραστες ταυτότητες. Αυτό είναι το ζητούμενο, αλλά ποιος ξέρει αν ποτε συμβεί. Εμείς της Διαποράς είμαστε πάντοτε αισιόδοξοι.

(Πηγή: www.lifo.gr)